

ÚJ ELNÖK A MAGYAR BÁNYÁSZATI HIVATAL ÉLÉN

Interjú Dr. MALÁRICS Viktorral az MBH elnökével — készítette Dr. Horn János

A XXIV. Nemzetközi Olajipari Konferencián és Kiállításán (1999. október 18-20. Tihany) több száz hazai és külföldi szakember előtt tartott plenáris ülés egyik előadója dr. Malárics Viktor, a Magyar Bányászati Hivatal elnöke volt. Az előadás témája felkeltette érdeklődésemet, amelyet az alábbi személyes beszélgetés követett:

Kérem, mutassa be a szakmai előéletét.

– 1959-ben Mórón a MÜM. 321-es számú Szakmunkásképző iskolában kezdtem vājár szakmát tanulni, abban az évben lettem a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének tagja. A pusztavámi bányához jártunk gyakorlatra, ahol még a régi hagyományos technológiákat alkalmazták. Szívesen emlékezem azokra az évekre annak ellenére, hogy esetenként nehéz fizikai munkát kellett végeznünk és 15-16 éves korban ez még gyakran komoly erőfeszítést igényelt. Oktatóink bányász emberek voltak, akik a munka szeretetére és helytállásra neveltek bennünket. A vājár iskola után 1962-ben a Tatabányai Péch Antal Bányaiipari Akadémia képző Technikumba nyertem felvételt. Ezek az évek a kemény munka és az igazi diákélet mellett tudatosították bennünk – mindannyiunkban, akik oda jártunk – a bányász közösséghez való tartozásunkat. Tanáraink szabad légkörben kreatív gondolkodásra, és a bányász szakma szeretetére neveltek bennünket, amely jó útravalóul szolgált a későbbi egyetemi tanulmányokhoz. 1971-től az akkori Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki karán folytattam a bányász szakmával kapcsolatos ismeretek elsajátítását. Az egyetemi évek alatt a szakmai ismeretek megszerzése mellett a bányász hagyományokban is járatosak lettünk, azokat sajátunknak éreztük és érezzük most is. Az egyetem elvégzése után pályázat alapján az Oroszlányi XX-as aknára kerültem, ahol üzemmérnökként, csoportvezetőként és bányamesterként dolgoztam. Az Oroszlányi XX-as aknáról kerültem a Tatabányai Kerületi Bányaműszaki Felügyelőségre, ahol területi főmérnöki majd hivatalvezető helyettesi és később hivatalvezetői munkakört láttam el. Időközben diplomát szereztem a Miskolci Egyetem Jogi Karán, levelező tagozaton. 1993-ban az új bányatörvény hatályba lépése után bányakapitánnyá neveztek ki és néhány évig a tatabányai és a veszprémi Bányakapitányságot egyidejűleg vezettem, majd a tatabányai Bányakapitányság megszűnésekor veszprémi bányakapitánnyá kineveztek és kísértem meg a hivatali feladatok ellátása mellett – annak részeként – a bányász területén felmerülő konfliktusok kezelését. 1999. június 11-én dr. Chikán Attila miniszter úr kinevezett a Magyar Bányászati Hivatal elnökének. Azóta napi feladataim ellátása mellett igyekszem a bányász szakmát szolgálni.

Az előadásában szolt a Magyar Bányászati Hivatal terveiről, mondjon ezekről is néhány szót.

– A kormányzat –figyelembe véve a társadalom EU-csatlakozási törekvéseit– új minőség felmutatását várja el a MBH-tól. Ez az új minőség akkor felel meg az elvárásoknak ha a társadalom és a bányászat túlélési faktorának növelésére irányul. Ez a hatáskör pozitív szemléletű gyakorlásával, továbbá a bányafelügyelet szervezeti és állapotának részbeni átalakításával érhető el.

Az új minőség létrehozása – ha rendszer szemléletben közelítjük –struktúra– és állapotváltoztatásokat igényel. A struktúraváltoztatás személyi oldalát tekintve elmondható, hogy minimális személycserével a belső előmeneteli lehetőség biztosításával új –a követelményekhez jobban illeszkedő– szervezeti felépítést hoztunk létre az MBH-nál, amely részben érintette a bányakapitányságok személyi összetételét is. A struktúraváltoztatás tárgyi oldalának egy –talán a legfontosabb– elemét említeném a MBH elektronikus kommunikációs rendszerének megteremtését, amely a tervezés időszakán túljutva jelenleg a megvalósítás fázisába került.

A struktúraváltoztatások forrásigényesek, viszont nem várunk költségvetési többletjuttatásokra. A megoldást az önálló bevételek biztosításában látjuk, ennek megvalósítása érdekében rendelet-tervezetet terjesztünk elő.

Az új minőség megjelenésének feltétele a Bányafelügyelet mint rendszer állapotának változása. Az állapotváltozást elsősorban demokratikus, félelemmentes, a kritikának helyt adó munkahelyi légkör megteremtésével, a kollégák egyenrangú partnerként való elfogadásával és a szakmai teljesítmény elismerésével kísérjük meg elérni.

Az említett változások és változtatások az általános és ösidők óta változatlan emberi értékrenden alapulnak. Ezen értékrend lényeges elemei az igazmondás, a nyíltság, az őszinteség, a segítőkészség, a probléma-érzékenység, és ezekből következően az ügyfelek közötti különbségtétel mellőzése és a korrupciótól való mentesség.

A Bányafelügyelet új minősége –az ügyfelek által észlelhető módon– a szolgáltató típusú, az ügyfelekkel napi kapcsolatban lévő és dialógust folytató (I. Interneten, elektronikus levelezés útján ...), továbbá konfliktuskezelésre képes hatóság megjelenésében nyilvánul meg.

A Bányafelügyelet a bányászat túlélési faktorára a legjelentősebb pozitív hatást a korrekt jogszabályi környezet megteremtését célzó jogszabályok előkészítésével fejtheti ki.

Ez a munka megindult. Számos rendelettervezet átdolgozására került sor, ezek részben a szakmai vita,

részben a tárcaközi egyeztetés fázisában vannak. A teljes bányászati joganyag átdolgozását tervezzük megvalósítani. A rendelettervezetek közül kiemelkedik az ásványvagyon-gazdálkodással és védelemmel kapcsolatos rendelet. Ez a rendelettervezet jelenleg a szakmai vita állapotában van és várhatóan élénk érdeklődést vált ki, számos érvet és ellenérvet hoz a felszínre. Nem jogszabály, de élénk és nem csak szakmai érdeklődést váltott ki a bányászati szempontból zárt területek éves felülvizsgálata illetve a területek zárt minősítésének feloldása.

Az említett intézkedések nem a személyes és a kicsoportos "rész" hanem az "egész" érdekét tekintve a bányászat és ez által a társadalom túlélési faktorának növelését segítik.

A bányászati szempontból zárt területek éves felülvizsgálatával, újraminősítésével és a zárt minősítés feloldásával kapcsolatos intézkedés valóban élénk szakmai és politikai vitát váltott ki, sőt parlamenti vizsgálóbizottság felállításának igénye is felvetődött. Kérem, fejtse ki ezzel kapcsolatos véleményét.

– Az intézkedés szakmai és a politikai aspektusait vizsgáljuk külön-külön és tekintsük először a szakmai vonatkozásait.

A hatályos bányatörvény szerint a bányászat joga az államot illeti. Az állam a bányászat jogát a bányavállalkozónak koncessziós szerződéssel vagy hatósági engedéllyel engedheti át. A koncessziós szerződés előkészítése –az eddigi gyakorlat szerint– kb. 1,5-2 évet vesz igénybe és nem helyettesíti az egyébként szükséges hatósági engedélyeket. A koncessziós szerződés előkészítése idő- és költségigényes, ugyanakkor nem garantálja, hogy a bányavállalkozó az érintett területen valóban kap jogosultságot az általa tervezett és a szerződésbe foglalt bányászati tevékenység végzésére. Ez a nemkívánatos –jogállamban megengedhetetlen– helyzet azért fordulhat elő, mert –furcsa módon– a koncessziós eljárás nem az államigazgatási eljárásra vonatkozó szabályok szerint történik, így a szakhatóságokat a hatósági engedélyezés szakaszában nem köti a korábbi előkészítő szakaszban adott –legfeljebb "barátinak" mondható– véleménye. A gyakorlatban előfordultak ilyen esetek, amikor is a vállalkozók jogos felháborodását az MBH úgy kísérelte meg enyhíteni, hogy számukra arra alkalmas helyen a kérdéses területtel megegyező nagyságú zárt területet szabadított fel egyedi intézkedéssel. A koncessziós eljárásokkal kapcsolatos problémák kezelése érdekében meghonosított egy másik –jogilag az előzőhöz hasonlóan "megalapozott"– eljárás is, amely szerint meglévő bányatelek egy esetben bővíthető volt nem koncessziós eljárás keretében zárt területen is. Az ilyen kényszer-intézkedésekhez nem kell kommentárt fűzni. De ez nem minden. Az utóbbi években koncessziós eljárások lefolytatására alkalmas zárt területeket csak úgynevezett érzékenységi-terhelhetőségi, régióra kiterjedő –jellegét tekintve– komplex vizsgálatok alapján lehetett volna kijelölni. Ez nem így történt, de forráshiány és a vizsgálat jogszabályi megalapozottságának hiánya miatt nem is történetelt másként. Megállapítható, hogy a jelenlegi helyzetben koncessziós eljárás útján ill. koncessziós szerződéssel a bányavállalkozók jogszerűen nem szerezhetnek bányászati jogosítványt. Az említettek miatt fordulhatott elő, hogy az elmúlt időszakban beérkezett tizenegy koncessziós kezdeményezésre az MBH érdemi ügyintézés helyett türelemre intéssel

válaszolt. Aki tehát a részletek ismerete nélkül a területek zárt minősítésének fenntartása mellett érvel az –jó vagy rossz szándékától függetlenül– az érintett területek bányászati tevékenységek hatóköréből történő kivonását szorgalmazza. A koncessziós eljárások felett nem járt el az idő, de a jelenlegi viszonyok között és kizárólag csak a kutatásra és a kitermelésre irányuló bányászati koncessziók esetében időlegesen nem biztosítottak a szükséges feltételek. A koncessziós eljárások jogszerűtlenségével és társadalmi hasznosságával kapcsolatban felmerült problémák mellett nemkívánatos következményként jelentkezett a szűkösön rendelkezésre álló és ezért visszafogott fejlesztési lehetőségeket megengedő költségvetési forintok produktivitást nélkülöző elköltése is. Szemléltetésül említem meg, hogy napjainkig az összesen 61 reménybeli koncessziós területből és a vonatkozó eljárásokból mindössze 12 esetben történt tényleges szerződéskötés. A szerződéskötésekből egy esetben jött létre az államnak bányajáradék formájában bevételt eredményező termelő tevékenység és ez összesen 134 ezer forint többletbevételt jelentett a hatósági engedéllyel történő termelő tevékenységgel szemben. A kiadási oldalon jelentkezik a koncesszióval foglalkozó főosztály működtetésére fordított, valamint egyéb költségek koncessziós díjakkal csökkentett összege, amely közelítő becslés szerint 150 millió forint körüli érték lehet. Az említettek feszültségeket keltettek a vezetésen belül és sor került a koncessziós ügyekkel foglalkozó elnökhelyettes főosztályvezetővé történő visszaminősítésére. Ez az eset lendületet adott a vezetésen belüli nyílt szembenállásnak és demoralizáló hatása kezdett hivatal szintűvé fejlődni, ugyanakkor a hivatali kereteket túllépve a probléma kivetült a médiák szintjére is. A megelőző gyakorlatnak vetett véget az MBH szervezeti struktúrájának átalakítása és zárt területek felülvizsgálatával és újraminősítésével kapcsolatos –jogszerű hatáskörgyakorlás során hozott– intézkedés. Van olyan vélemény, mely szerint ez az intézkedés jogsértő, sajnálatos módon a véleményalkotó nem jelöli meg a jogszabályt és annak jogtételét, amelynek semmibe vétele a jogsértés előidézője.

A bányászati szempontból zárt területek felülvizsgálatával és újraminősítésével kapcsolatos MBH intézkedés politikai visszhangja tekintetében csak magánvéleményt formálhatok. Tapasztalatom szerint kétféle újságíró létezik, egyik a híreket közli, a másik a híreket gyártja. A hírközlő a szolgálat, a hír gyártót a félelem és az érdek motiválja. Esetünkben a hírgyártók céltételes tevékenysége egy virtuális valóságot kreált, amelynek vajmi kevés kapcsolata van a tényekkel. Ez a virtuális valóság érthető felháborodást vált ki a tényeket nem, vagy részleteiben nem ismerő politikusok körében. Mindamelllett, ha a tények érdeklődésre tartottak volna számot, akkor az érintettek a megfelelő személyektől részletes tájékoztatást kértek volna. Ezt –egy eset kivételével– nem tették meg. Úgy gondolom, nem lehet könnyű helyzetben az olyan megbízó, aki valótlanságok híresztelésére buzdítja embertársait, de annak a helyzete sem irigylésre méltó, aki kénytelen ilyen méltatlan szerepet vállalni. Jelenleg nem látom milyen módon lehetne e nehéz helyzetben lévő embertársainkon segíteni. Mindemelllett nem feledkezhetünk meg Ulpiánusz véleményéről mely szerint "...az embert tettei és szándékai minősítik."

Úgy tudom, kedveli a vízi sportokat. Mondana erről is néhány szót.

– Tagja vagyok az Alsóörsi Vitorlás Sport Klubnak, és ha tehetem kint vagyok a vízen. Szívesen vitorlázom vagy esetenként horgászom is. A nyíltvízi éjjeli horgászat –közismert elnevezéssel süllőzés– különösen erős szélben elég sportosnak tűnik számomra. A verseny-

szerű vitorlázás speciális képességeket és rutint igényel, én ezekkel nem rendelkezem, de meg kell mondanom a verseny nem is túlzottan vonzó számomra. A túravitorlázás is nagy élmény és egészséges mozgási lehetőséget biztosít. Elfogadom azt a véleményt, amely szerint az embernek nem mást kell legyőznie, hanem saját földhöz ragadt egóját a kozmikus én kiteljesedése érdekében.

Köszönöm a beszélgetést

ELLENEZTE-E A MAGYAR GEOLÓGIAI SZOLGÁLAT A BÁNYÁSZAT SZÁMÁRA ZÁRT TERÜLETEK FELOLDÁSÁT?

Interjú REZESSY Gézával az MGSZ főosztályvezetőjével — készítette: Dr. Zelenka Tibor

Az ásványi nyersanyagok természetes állapotukban az állam tulajdonában vannak. Az állam ennek az ásványvagyonnak kutatását, feltárását, kitermelését meghatározott feltételek előírásával és anyagi ellenszolgáltatásért engedi át a bányavállalkozóknak. Hogyan lehet ma Magyarországon bányászati jogosultságot kapni?

– A bányászati jogosultság megszerzése szempontjából meg kell különböztetnünk "a zárt területeket", ahol a bányászati koncessziós rendszer szabályai a meghatározók és "a nyílt területeket", ahol hatósági engedély alapján végezhető bányászati tevékenység.

A bányatörvény 1997. évi módosítása szerint a koncessziós pályázat meghirdetése előtt regionális szinten vizsgálni szükséges a tervezett bányászat gazdasági, társadalmi, környezeti és természetvédelmi hatásait. A gazdasági miniszter azokat a zárt területeket hirdeti meg, amelyekre az adott ásványi nyersanyag bányászata – figyelembe véve a regionális érzékenységi vizsgálatok eredményeit is – kedvezőnek ígérkezik.

A koncessziós rendszer működtetése ott és olyan mértékben érdeke az államnak, ahol és amennyiben a gazdasági miniszter a pályázók versenyeztetésével a jogszabályban rögzített általános feltételeknél a közérdek szempontjából kedvezőbb feltételeket tud kikényszeríteni és rögzíteni a koncessziós szerződésben.

A bányászati jogosultság megszerzését követően a bányászati tevékenység gyakorlását – így a bányatelek fektetését, műszaki üzemi tervek elfogadását, a bánya bezárását, adatszolgáltatást, bírságok megállapítását – az általános előírások egységesen szabályozzák.

Kinek a hatáskörébe tartozik a zárt területek minősítése? A Magyar Geológiai Szolgálat (MGSZ) ehhez kapcsolódóan milyen feladatokat lát el?

– Egy ásványi nyersanyag lelőhelyének zárttá minősítése azt jelenti, hogy ott csak koncessziós pályázat keretében lehet bányászati jogosultságot nyerni. Ez alapvetően az állami vagyonnal történő gazdálkodás, pontosan: az ásványvagyon gazdálkodás körébe tartozó döntés. A gazdasági miniszter e területen hozott döntéseit a Magyar Bányászati Hivatal (MBH) készíti elő. A zárt területek minősítéséről, a minősítések rendszeres felülvizsgálatáról és a koncesszióra jelölhető zárt területek közzétételéről – az MGSZ szakvéleménye alapján

– az MBH elnöke dönt.

Az MGSZ feladata a rendelkezésre álló földtani és bányászati kutatási adatok, jelentések értékelése abból a célból, hogy jelezze mindazokat a lehetséges lelőhelyeket, ahol az ásványi nyersanyag gazdaságos kitermelésére (ipari vagyoni) remény van. Ez alapján kezdeményezi a nyílt terület zárttá minősítését. A zárt területek felülvizsgálatához szintén e kritérium alapján ad szakvéleményt. Az MGSZ felelősége az, hogy a pályázatokra megajánlott zárt területen a meghirdetett ipari ásványvagyonra a remény megalapozott és megfelelően dokumentált legyen.

A bányatörvény tehát állami feladatokat határoz meg a koncessziós pályázat előkészítésére. Rendelkezésre állnak-e ehhez a jogi és pénzügyi feltételek?

– Sem a jogi, sem a pénzügyi feltételek jelenleg nincsenek meg. A regionális érzékenységi, terhelhetőségi vizsgálatok tartalmára és elkészítésére vonatkozó szabályokat – összhangban az ország területfejlesztési koncepciójával – miniszteri rendeletben kell meghatározni. A rendelet kiadására a gazdasági miniszter a környezetvédelmi feladatok ellátásáért felelős miniszterrel közös felhatalmazást kapott. A rendelet előkészítése a szakmai egyeztetésen nem jutott túl.

A bányatörvény 1997. évi módosítása a feladatok elvégzéséhez pénzügyi fedezetként a bányajáradék 5%-át rendelte. A fedezet biztosítására azonban nem került sor, az 1999. évi költségvetési törvény pedig a bányatörvény vonatkozó rendelkezését törölte.

A regionális vizsgálatok tehát jelenleg nem végezhetők el, ennek hiányában pedig a nyersanyag koncessziós pályázat nem írható ki. A zárt területeken sem nyersanyag-kutatásra, sem bányászati termelésre jelenleg jogosultság nem kapható.

Az MBH elnöke ez év októberében minden ásványi nyersanyagra vonatkozóan megszüntette a zárt minősítést az ország egész területén. Az MGSZ földtani szempontok alapján ellenzi ezt a döntést?

– Az MGSZ a meghozott döntést nem ellenzi. A zárttá minősítéshez a kedvező földtani megítélés szükséges, de nem elégséges feltétel. A döntés előkészítéseként az MBH részére adott szakvéleményünkben hangsúlyoztuk, hogy az általunk végzett felülvizsgálat során csak a